

ДЕМОГРАФИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ЗА 2018 ГОДИНА

Увод

По аналогия на статистиката на населението бизнес демографията описва жизнения цикъл на предприятията - от тяхното раждане през оцеляването и развитието до смъртта им. По-конкретно, бизнес демографията представя данни за активните, новородените и умрелите предприятия, относителния дял на оцелелите предприятия, както и данни за промяната на заетостта в тях.

До 2008 г. данните за демографията на предприятията в ЕС се събират на доброволен принцип (джентълменско споразумение), като България участва от 2006 г., когато е проследено развитието на родените предприятия през 2003 и 2004 година. През 2010 г. за първи път показателите са изчислени въз основа на новата Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008).

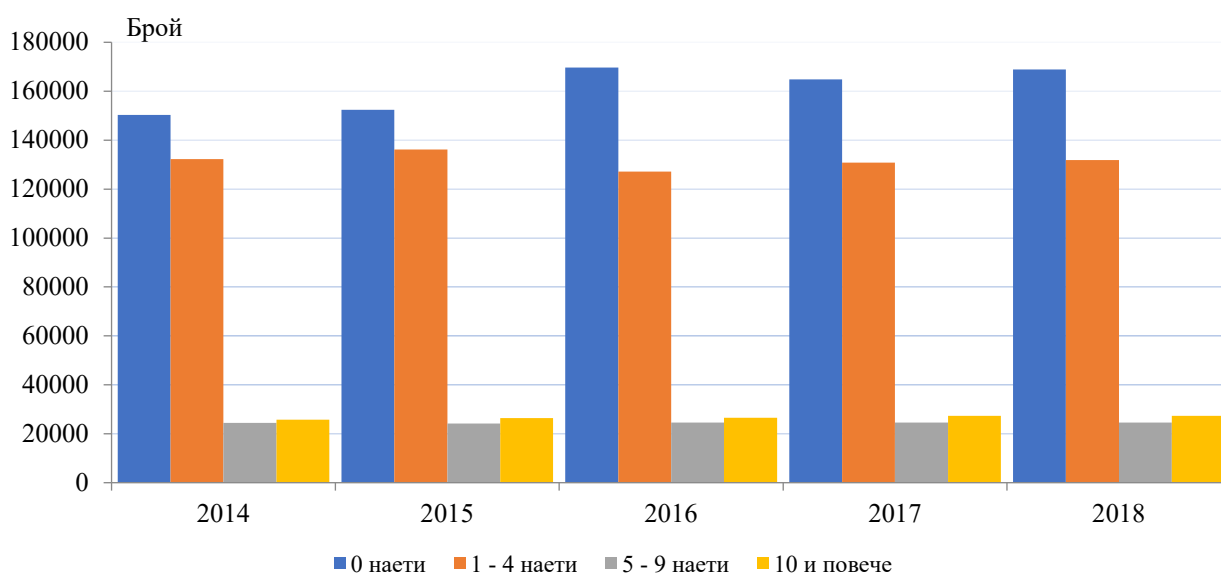
С приемането на Регламент № 295/2008 на ЕП и на Съвета от 11 март 2008 г. относно структурната бизнес статистика се създава общата рамка за събиране, обхват, изготвяне, предоставяне и оценка на хармонизирани статистически данни за демографията на предприятията в ЕС.

Настоящото прессъобщение представя информация от изследването на демографските събития на предприятията в България за 2018 г. и проследява динамиката им за петгодишен период (2014 - 2018 г.).

Общ преглед на активните предприятия и заетите в тях лица

Обект на наблюдението са предприятията, класифицирани по сектори¹ на КИД - 2008, без група 64.2 (Дейност на холдингови дружества), дефинирани в Регламент (ЕО) на ЕП и на Съвета № 295/2008 за структурната бизнес статистика. През 2018 г. активните предприятия² в България са 352 592, което е с 1.4% повече в сравнение с предходната 2017 година.

Фиг. 1. Активни предприятия според техния размер

Най-голям относителен дял в съвкупността на активните предприятия през целия период (2014 - 2018 г.) имат предприятията с нула наети лица (фиг. 1). През 2018 г. този дял е 47.1% или 168 848 от всички активни предприятия, следва групата „1 - 4 наети“ с 37.4%, а най-нисък е дялът на предприятията в групата „5 - 9 наети лица“ - 7.2%.

Броят на заетите лица в групата „10 и повече наети лица“ съставлява 69.4% от заетите в периода 2014 - 2018 г., докато дялът на предприятията в тази група е едва 7.8% от общия брой активни

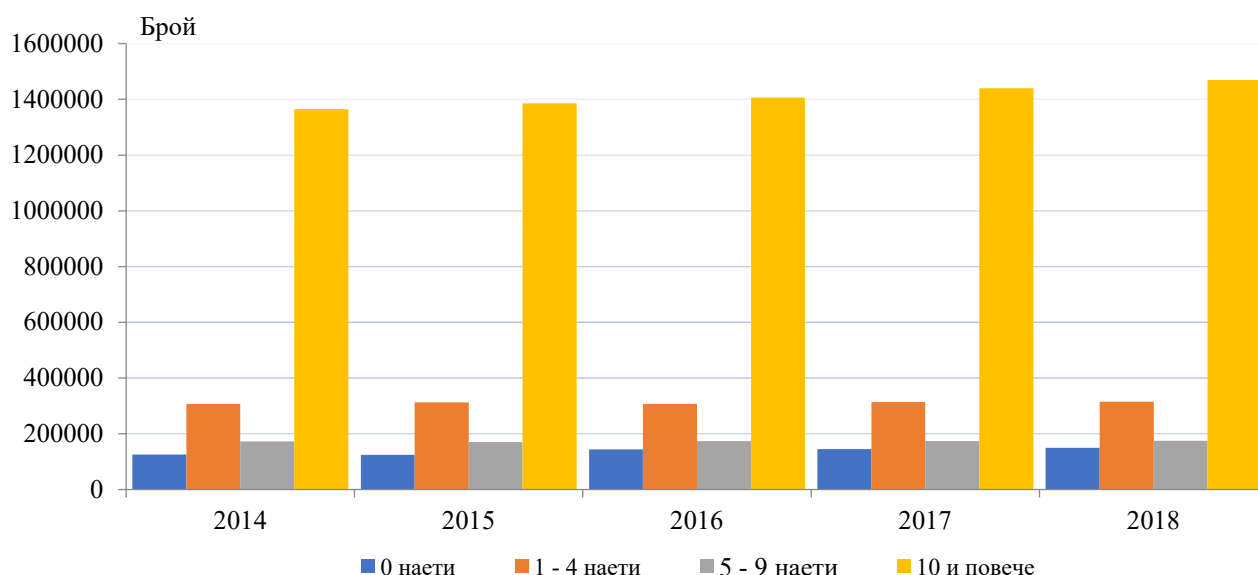
¹ Сектори:

- В - Добивна промишленост
- С - Преработваща промишленост
- Д - Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива
- Е - Доставка на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване
- Ф - Строителство
- Г - Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети
- Н - Транспорт, складиране и пощи
- И - Хотелиерство и ресторантьорство
- Ж - Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения
- К - Финансови и застрахователни дейности, с изключение на клас 64.2 (дейност на холдингови дружества)
- Л - Операции с недвижими имоти
- М - Професионални дейности и научни изследвания
- Н - Административни и спомагателни дейности.

² Активни предприятия - съвкупност от предприятия, със или без работодател, които през референтния период са извършвали икономическа дейност на територията на страната.

предприятия, а големият брой активни предприятия в групата с нула наети лица формира 6.8% от общия брой на заетите лица в страната (фиг. 2).

Фиг. 2. Заети лица в активните предприятия според техния размер

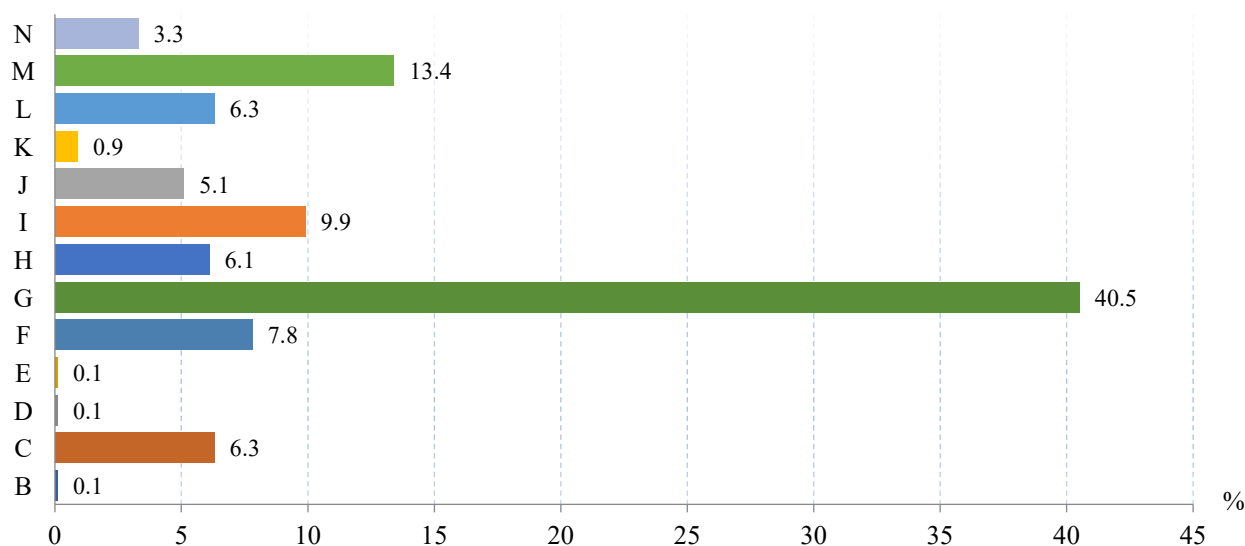

Новородени предприятия

От общия брой предприятия в разглежданите сектори на икономиката 11.4% са новородени през 2018 година. За последните пет години средногодишно са се раждали 11.9% от активните през периода предприятия.

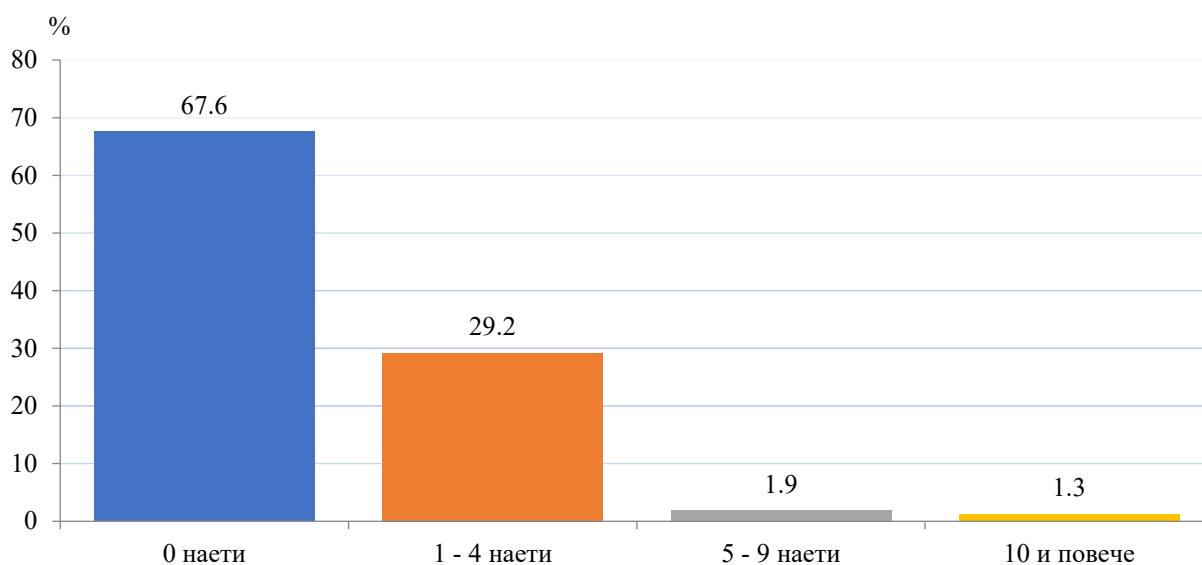
Структурата на родените предприятия по икономически сектори остава относително стабилна през периода 2014 - 2018 г., като с най-висок относителен дял са новородените предприятия в сектор G - „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ - 41.1%, а с най-нисък - новородените предприятия в сектор В - „Добивна промишленост“ - едва 0.1%. Тази структура се запазва и през 2018 г. (фиг. 3).

Фиг. 3. Структура на родените през 2018 г. предприятия по икономически сектори

През наблюдавания период най-голям е броят на новородените предприятия, които не са наемали работна ръка (фиг. 4). В групата „0 наети“ през 2018 г. попадат 27 118 новородени предприятия, следвани от групата с 1 до 4 наети - 11 719, а в предприятията с 10 и повече наети лица - само 528.

Фиг. 4. Структура на родените през 2018 г. предприятия според броя на наетите лица

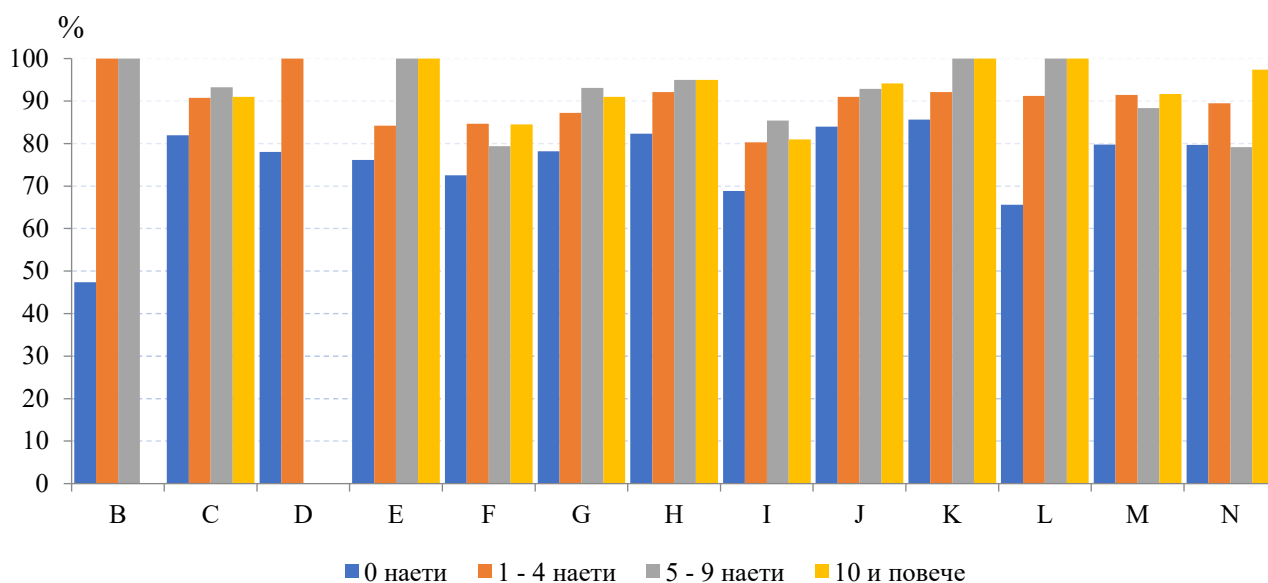

Оцелели предприятия

От всички родени през 2017 г. предприятия 80.6% оцеляват една година по-късно, като в групата „5 - 9 наети“ този относителен дял е най-висок - 88.4%.

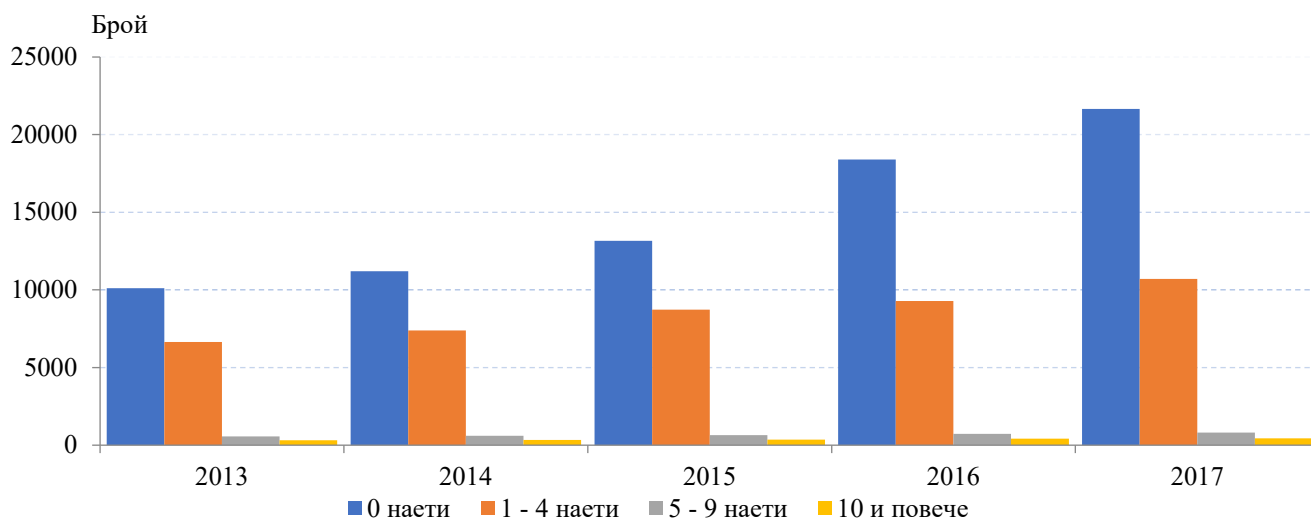
През 2017 г. новородените предприятия са 41 723, като от тях 33 613 са преживели успешно 2018 година. Най-висок е дялът на оцелелите предприятия в сектор К - „Финансови и застрахователни дейности, с изключение на клас 64.2 (Дейност на холдингови дружества)“ - 87.6%, а най-нисък - в сектор В - „Добивна промишленост“ - 56.5% (фиг. 5).

Фиг. 5. Относителен дял на родените през 2017 г. и оцелели през 2018 г. предприятия по брой наети лица и икономически сектори

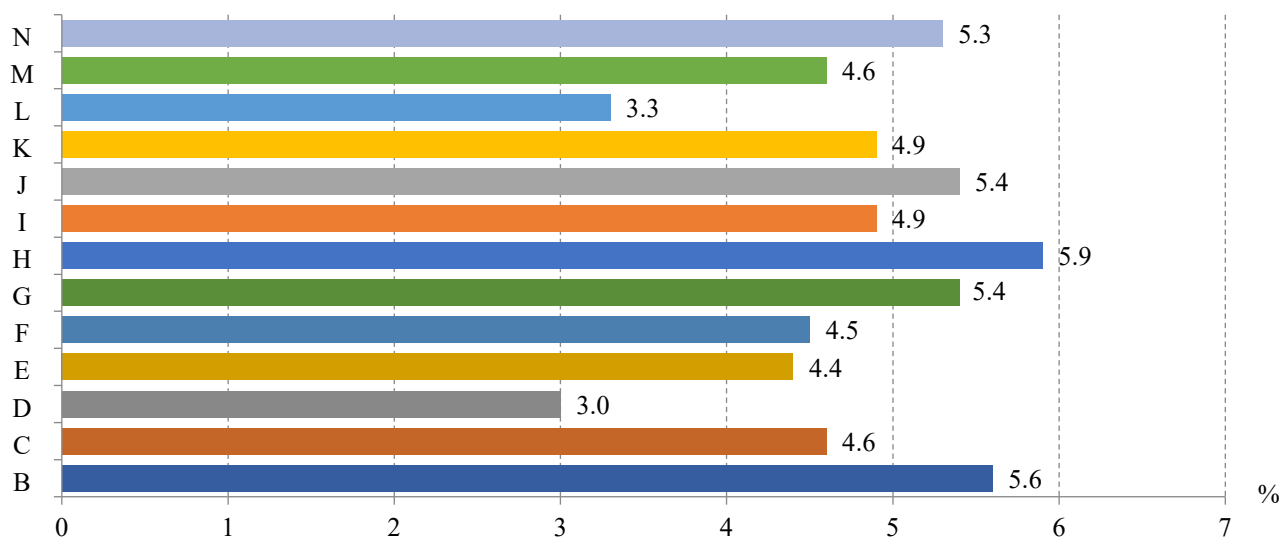
От 2013 г., с отдалечаване от годината на раждане, се наблюдава тенденция на намаляване на броя на оцелелите предприятия и за четирите групи предприятия според броя на наетите в тях. Делът на предприятията, родени през 2013 г. и все още активни пет години по-късно е 5.0%, докато делът на родените през 2017 г. и активни през 2018 г. е 80.6% (фиг. 6).

Фиг. 6. Предприятия, родени през периода 2013 - 2017 г. и оцелели през 2018 година

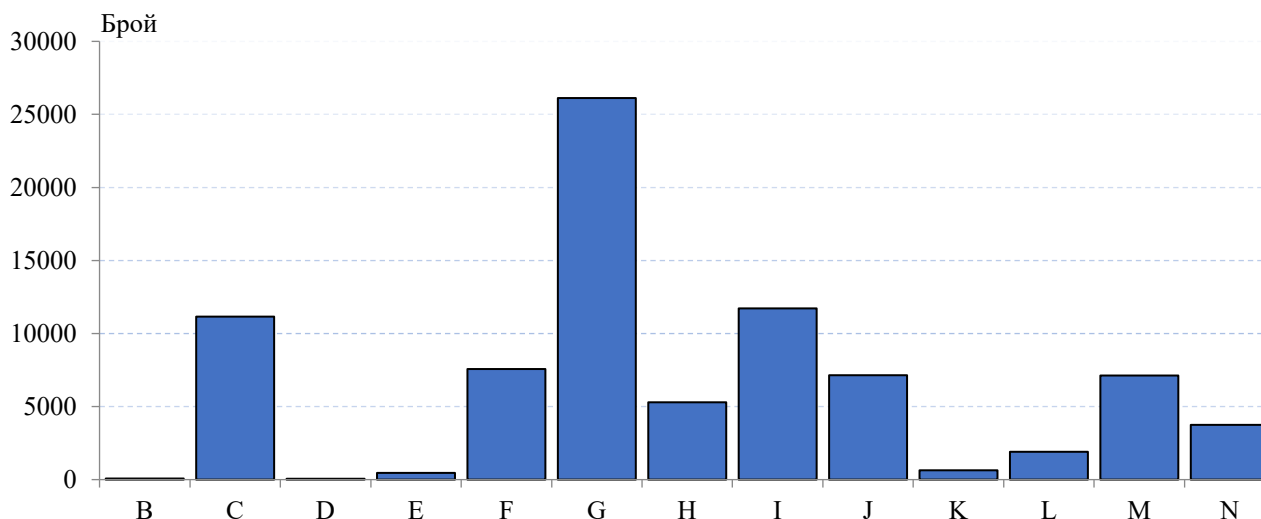
Най-жизнеспособни са предприятията от сектор Н - „Транспорт, складиране и пощи“, в който 5.9% е делът на оцелелите през петгодишния период. Стойността на този показател е най-ниска за предприятията от сектор Д - „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ - 3.0% (фиг. 7).

Фиг. 7. Относителен дял на родените през 2013 г. и оцелели до 2018 г. предприятия по икономически сектори

Общият брой на заетите лица в родените през 2017 г. и оцелели през 2018 г. предприятия е 83 020 души, като 59.1% от тях са концентрирани в три от разглежданите икономически сектора : G - „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ - 31.5%, I - „Хотелиерство и ресторантьорство“ - 14.1%, и С - „Преработваща промишленост“ - 13.4% (фиг. 8).

Фиг. 8. Заети лица в родените през 2017 г. и оцелели през 2018 г. предприятия по икономически сектори

По групи наети лица разпределението на заетостта при родените през 2017 г. и оцелели до 2018 г. предприятия е следното:

- 1 - 4 наети - 37.6%;
- 0 наети - 32.5%;
- 10 и повече наети - 20.9%;
- 5 - 9 наети - 9.0%.

Умрели предприятия

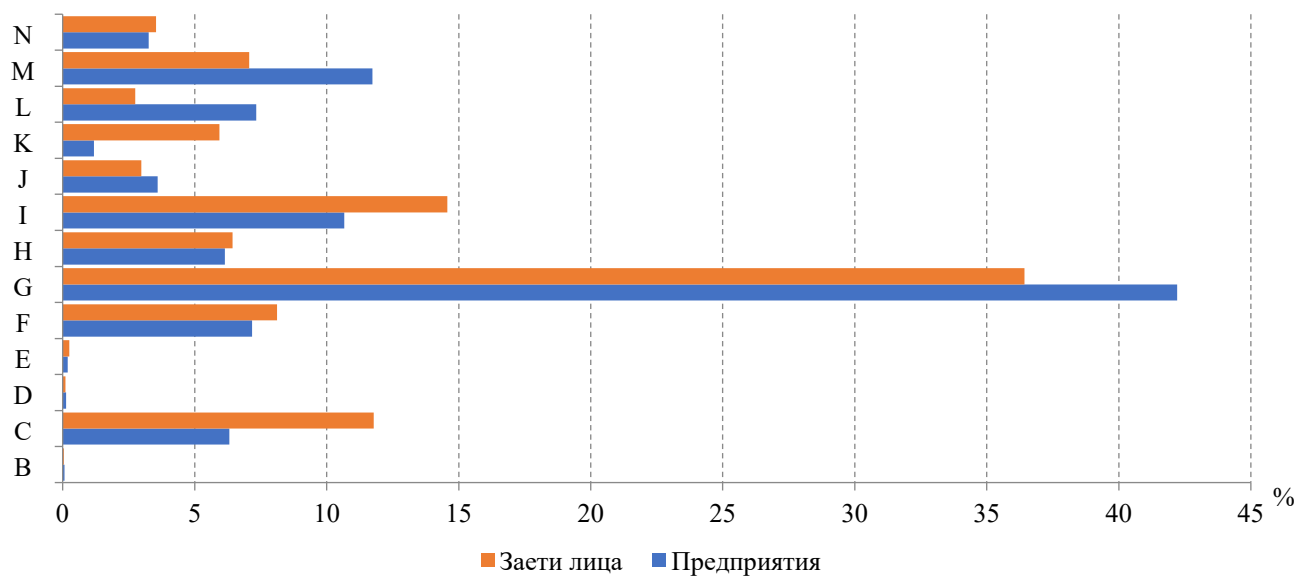
Данните за умрелите предприятия през 2017 г. са предварителни, което се дължи на специфичната¹ методология за определянето им. През 2017 г. са умрели 35 116 предприятия, или 10.1% от активните предприятия през същата година, в резултат на което 2.46% от заетите през годината са загубили работните си места.

През 2017 г. 42.2% от умрелите предприятия са от сектор G - „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“.

Най-жизнеспособни са предприятията от сектори В - „Добивна промишленост“, Е - „Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“, и D - „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“, като при тях умрелите предприятия са под 0.5% (фиг. 9).

¹ Едно предприятие умира, когато две последователни години е икономически неактивно.

Фиг. 9. Структура на умрелите през 2017 г. предприятия и заетите в тях лица по икономически сектори (КИД - 2008)

Методологични бележки

Обект на изследването

Обект на изследването е статистическата единица „предприятие“, дефинирано в Регламент на ЕП и на Съвета № 696/93 от 15 март 1993 г. като „...най-малкото обединение на юридически лица, което е организационна единица, произвеждаща стоки или услуги и възползваща се от определено ниво на автономност при вземане на решения, особено при разпределение на текущите си ресурси...“.

Цел на изследването

Основна цел на изследването по демография на предприятията е да се оцени броят на активните предприятия и заетите и наетите лица в тях. Това осигурява ценна информация за продължителността на живота на предприятията по вид и големина, брой и вид на умрелите предприятия, темпове на растеж, годишни коефициенти на оцеляване на предприятията. Тези данни допълват структурната бизнес статистика и формират основата за претегляне и извличане на други статистики, изучаващи предприятията.

Обхват на изследването

Демографските данни за предприятията се основават на информация от Бизнес регистъра, поддържан в НСИ, който съдържа всички активни предприятия на територията на Република България. При избора на предприятия за съответните години не е прилаган лимит по отношение на големината им (брой на заетите лица, брой на наетите лица или размер на оборота). Демографските данни в изследването са базирани изцяло на предприятия, които са регистрирани и са били активни поне през една година от изследвания период.

Използвани класификации

- Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008)

- В - Добивна промишленост
- С - Преработваща промишленост
- Д - Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива
- Е - Доставка на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване
- Ф - Строителство
- Г - Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети
- Н - Транспорт, складиране и пощи
- И - Хотелиерство и ресторантьорство
- Ж - Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения
- К - Финансови и застрахователни дейности, с изключение на клас 64.2 (Дейност на холдингови дружества)
- Л - Операции с недвижими имоти
- М - Професионални дейности и научни изследвания
- Н - Административни и спомагателни дейности

- Групировки на предприятията (според броя наети лица)

- 1 - 0 наети
- 2 - От 1 до 4 наети
- 3 - От 5 до 9 наети
- 4 - 10 или повече наети лица

- Използвани термини

Наети лица - в контекста на структурната бизнес статистика наети лица са тези, които работят за работодател въз основа на трудов договор и получават компенсация под формата на заплата, хонорар или възнаграждение в натура.

Заети лица - в контекста на структурната бизнес статистика заетите лица в едно предприятие включват всички наети лица, както и работещите собственици.

Родени предприятия - родените предприятия обхващат всички нововъзникнали активни икономически субекти през изследвания период независимо от това дали са с работодател, или не.

Родени предприятия с работодател - родени предприятия с най-малко един служител. Тази съвкупност се състои от новосъздадени предприятия, които имат най-малко един служител в годината на раждане на предприятието или които са съществували през предходната година, но са били под прага от един служител.

Оцелели предприятия - оцелели са тези предприятия, които са активни както преди, така и след определено бизнес демографско събитие. Предприятието може да се промени по някакъв начин, например от гледна точка на икономическата активност, размера, собствеността или мястото, на което извършва дейността си, но то продължава да бъде активно.

Умрели предприятия - умрелите предприятия обхващат всички икономически субекти през изследвания период независимо от това дали са с работодател, или не.

Умрели предприятия с работодател - закрити предприятия с най-малко един служител. Тази съвкупност се състои от закритите предприятия, които са имали най-малко един служител в годината на закриване, и от предприятия, които се движат под прага на един служител в продължение най-малко на две поредни години.